

ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ФІНАНСОВОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ

PROBLEMS AND PROSPECTS OF DEVELOPMENT OF FINANCIAL POLICY OF UKRAINE

УДК 336.14

Доброскок С.С.

здобувач кафедри фінансів, банківської справи та страхування
Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет імені Григорія Сковороди

У статті охарактеризовано фінансову політику України. Досліджено її сучасний стан. Вказано на основу фінансової політики. Зазначено два напрями фінансової політики, за якими вона реалізується. Визначено головні проблеми фінансової політики.

Ключові слова: фінансова політика держави, бюджетні кошти, фінансові відносини, фінансово-економічна криза, конкурентоспроможність економіки, фінансова стабільність.

В статье охарактеризована финансовая политика Украины. Исследовано ее современное состояние. Указана основа финансовой политики. Определены два направления финансовой политики, по которым она

реализуется. Названы главные проблемы финансовой политики.

Ключевые слова: финансовая политика государства, бюджетные средства, финансовые отношения, финансово-экономический кризис, конкурентоспособность экономики, финансовая стабильность.

The article describes the financial policy of Ukraine. Studied its current state. Indicated on the basis of the financial policy. Indicated two areas of financial policy on which it is implemented. The article identifies main problems of financial policy.

Key words: financial policy, budget, financial relations, economic and financial crisis, economic competitiveness, financial stability.

Постановка проблеми. Аналіз проблем та перспектив розвитку фінансової політики України потребує досліджень та має неабияку актуальність, особливо в умовах військових дій на Сході, адже від неї залежить соціально-економічний розвиток нашої країни.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідженням цієї теми займалися такі українські науковці, як: М.М. Александрова, В.Д. Базилевич, Т.М. Боголіб, О.Д. Василик, О.Р. Романенко, В.М. Опарін, І.Я. Чугунов та ін.

Постановка завдання. Метою дослідження є аналіз сучасного стану фінансової політики України, напрямів, за якими вона реалізується, визначення головних її проблем та перспектив розвитку.

Виклад основного матеріалу дослідження. Фінансова політика – багатопланове та певною мірою інтегроване явище. За допомогою фінансових інструментів, таких як податки, дотації, застосування обмежень, штрафів тощо, держава регулює економічну діяльність суб'єктів господарювання для її спрямування у русло нагальних суспільних потреб. У зв'язку із цим важливо, щоб фінансова політика сприяла формуванню позитивного іміджу й залученню інвестицій в економіку, забезпечувала зниження рівня безробіття та ін. Внутрішня економічна політика регулюється державою шляхом надання певних пільг, преференцій суб'єктам господарювання [1].

Фінансова політика реалізується за двома напрямками: регламентування фінансових відносин у суспільстві та здійснення поточної фінансової діяльності. Регламентування фінансових відносин характеризує стратегію фінансової політики, а поточна фінансова діяльність – її тактику. Базовим елементом є регламентування фінансових відносин, яке може здійснюватися державою у законодавчій та адміністративній формах.

Дослідження формування та реалізації фінансової політики в Україні свідчить про її багатоплановість. Нині фінансова політика має переважно тактичний характер, підпорядковується поточним завданням, виконує функції перерозподілу та стабілізації, неповною мірою відповідає стратегічним орієнтирам соціально-економічного розвитку. З огляду на це, основним завданням має стати активізація регуляторної функції фінансової політики, впровадження ефективних механізмів, формування стратегічного характеру цілеспрямованих рішень для забезпечення у системі державного регулювання єдності із соціально-економічною стратегією [2].

Оцінюючи стан реалізації та можливості фінансової політики України, зауважимо, що вона є доволі суперечливою, неоднозначною та недостатньо результативною. Це пов'язано як з об'єктивними, так і з суб'єктивними чинниками впливу. Так, фінансова політика здійснюється у системі міжнародних економічних зв'язків і зазнає дії зовнішніх чинників, зокрема системної фінансово-економічної кризи, залежить від експортних можливостей держави, постачання сировини, матеріалів, обміну технологіями тощо. Водночас внутрішніми чинниками впливу є соціальний склад населення, його інтелектуальний прошарок, стабільність національної грошової одиниці, розвиток форм кредитування тощо. Нинішня фінансова політика є недостатньо чіткою у контексті зосередження на прискореному розвитку пріоритетних галузей економіки, легалізації тіньових капіталів, формування сприятливих умов для залучення іноземного капіталу [1].

Сучасна фінансова політика – це сукупність цілеспрямованих державних заходів щодо формування й ефективного використання фінансових ресурсів країни, які містять у собі ресурси її окремих регіонів, секторів економіки, підприємств

і домогосподарств, для забезпечення стабільного соціально-економічного розвитку на основі використання відповідних фінансових і монетарних важелів та створення відповідного інституційного середовища, котрі сприяють реалізації цієї політики. Лише за умови спрямованості фінансової політики на забезпечення умов для розвитку економіки та нарощування фінансових ресурсів країни можливе задоволення зростаючих потреб соціальної сфери й державного управління, процвітання країни в майбутньому.

На сучасному етапі розвитку економічної системи механізм формування виваженої та дієвої фінансової політики знаходиться у процесі інституційних перетворень, що зумовлено потребами вирішення основних питань соціально-економічного розвитку країни. Вітчизняній фінансовій політиці притаманні структурні вдосконалення інституційної системи та адаптація до внутрішніх та зовнішніх тенденцій трансформаційного економічного середовища.

Основу фінансової політики становить бюджетна політика, яка пов'язана насамперед із формуванням та виконанням бюджетів усіх рівнів. Економічна нестабільність і спад виробництва негативно впливають на формування доходів та фінансування видатків бюджету [3].

Фінансова політика відіграє велику роль у функціонуванні кожної держави. Вона може здійснювати сприятливий вплив на розвиток продуктивних сил, поліпшення добробуту населення, підвищення обороноздатності країни, що набуває все більшої актуальності в умовах військових дій на Сході України [4].

Дієздатність фінансової політики залежить від ефективності діяльності держави на кожному етапі й правильності ухвалених рішень. Її формування починається з чіткого визначення цілей і постановки обґрунтованих завдань. Виходячи із цього, здійснюється вибір типу фінансової політики: жорстка або помірна регламентація, або політика мінімальних обмежень; дискреційна або вбудованих стабілізаторів. На цій основі вибираються напрями реалізації (вирішується, які завдання забезпечуються засобами монетарної, а які – фіскальної політики) й інструменти реалізації та способи забезпечення скоординованості їх дії.

Основними напрямками фінансової політики сучасного періоду в Україні вважаються:

- сприяння завершенню роздержавлення і приватизації;
- демонополізація економіки;
- забезпечення соціального захисту населення;
- ефективна співпраця України зі Світовою організацією торгівлі;
- вдосконалення зовнішньоекономічної діяльності для зміцнення позиції України на світовому ринку;

– проведення адміністративної та пенсійної реформ.

Для стабілізації національної економіки та оптимального перерозподілу фінансових ресурсів органам державної влади, перш за все, слід урахувати особливості виникнення кризових явищ, а саме:

- виявлення об'єктивних причин та можливих наслідків їх прояву у вітчизняній економіці;
- прогнозування критеріїв оцінки безпечності кризових явищ;
- дослідження методів антикризового управління та їх використання залежно від сфери виникнення та розміру завданої шкоди [5].

Практикою підтверджено, що фінансова політика, як і загальнодержавна економічна політика у цілому, залежить від сформованого правового поля та органів влади й управління у процесі реалізації функцій держави та забезпечення легітимності фінансових відносин. Невипадково фінансова політика виступає результатом дії як об'єктивного, так і суб'єктивного чинників впливу на її формування, реалізацію та розвиток у системі ринкових відносин.

Головними проблемами фінансової політики є забезпечення динаміки зростання, конкурентоспроможності економіки України, утвердження оновленої моделі фінансового розвитку. Саме такий шлях дасть змогу Україні зберегти й найефективніше використовувати наявний науково-технічний потенціал для здійснення структурних змін та зайняти належне місце у світовому просторі. Поглиблення курсу ринкових реформ на інноваційних засадах та їх прискорення, радикалізація системних перетворень можуть забезпечити прогресивний розвиток держави.

Важливим фактором розвитку економіки є створення ефективного фінансового механізму. Сьогодні управляти фінансовим процесом – це, передусім, управляти фінансовими ресурсами і через засоби та інструменти фінансового механізму стимулювати фінансовий розвиток. Ефективне функціонування фінансової системи держави залежить від налагодженості фінансових відносин у суспільстві, а також від дієвості фінансового механізму, за допомогою якого реалізується фінансова політика держави [2].

Однією з головних проблем реалізації фінансової політики є незабезпечення високої ефективності використання бюджетних коштів для досягнення найкращих показників соціально-економічного розвитку. Недосконалий бюджетний механізм негативно впливає на фінансову політику, а отже, стримує економічну політику держави загалом. Вирішення цієї проблеми вбачається у визначенні чітких пріоритетів розвитку економіки, соціальної сфери та посиленні відповідальності розпорядників коштів за їх цільове та ефективно використання.

Держава як основний суб'єкт фінансової політики повинна рішучіше застосовувати фінансові методи планування, управління, контролю, а також фінансові важелі нормативів, санкцій, стимулів для забезпечення фінансової стабільності та підвищення рівня життя населення [3].

Таким чином, фінансова політика – це завжди пошук балансу, оптимального на цей час співвідношення кількох напрямів розвитку національної економіки та вибір найбільш ефективних методів і механізмів їх досягнення. Фінансова політика не лише структуризована, а й системна, тобто повинна бути пов'язана з усіма елементами загальної економічної політики і раціонально взаємопов'язана по своїх структурних елементах.

Саме цим зумовлена необхідність комплексного, системного підходу до побудови і реалізації фінансової політики. Вона не може бути незмінною на різних етапах і циклах соціально-економічного розвитку країни. Це припускає періодичне введення у фінансову політику нових елементів, корекцію або скасування попередніх. Комплексність фінансової політики передбачає, що внесення поправок у показники і механізми реалізації фінансової політики потребує сценарної оцінки варіантів з урахуванням прямих і непрямих наслідків їхнього впливу на економіку країни. Отже, впровадження ефективних заходів державної фінансової політики сприятиме стабілізації та економічному розвитку національної економіки [6].

Запорукою успіху фінансової політики є розроблення реальних макропоказників на наступний бюджетний період та їх неухильне виконання. Варто суттєво посилити відповідальність розпорядників та одержувачів коштів за порушення бюджетної дисципліни, дотримання принципів раціонального та ефективного використання бюджетних коштів у всіх сферах економіки.

Отже, результативність фінансової політики України є незначною через невідповідність сучасним потребам суспільного розвитку. Однією з головних проблем реалізації фінансової політики є незабезпечення високої ефективності використання бюджетних коштів для досягнення найкращих показників соціально-економічного розвитку. Недосконалий бюджетний механізм негативно впливає на фінансову політику, а отже,

стримує економічну політику держави загалом. Розв'язання цієї проблеми вбачається у визначенні чітких пріоритетів розвитку економіки, соціальної сфери та посиленні відповідальності розпорядників коштів за їх цільове та ефективне використання.

Держава як основний суб'єкт фінансової політики повинна рішучіше застосовувати фінансові методи планування, управління, контролю, а також фінансові важелі нормативів, санкцій, стимулів із метою забезпечення фінансової стабільності та підвищення рівня життя населення [1].

Висновки з проведеного дослідження. Фінансову політику слід розглядати як вагомий інструмент забезпечення соціально-економічного розвитку України. Успішна реалізація фінансової політики сприятиме зміцненню стратегічних позицій України на міжнародній арені. Її дієвість, насамперед, залежить від швидких та якісних внутрішніх реформ та економічного розвитку. У цьому сенсі успішність її реалізації є не тільки завданням уряду, а й суспільства загалом [7].

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Радіонов Ю.Д. Фінансова політика та проблеми ефективності її реалізації в Україні. URL: [file:///C:/Users/user/Downloads/Npdfi_2014_4_4%20\(1\).pdf](file:///C:/Users/user/Downloads/Npdfi_2014_4_4%20(1).pdf).
2. Сіташ Т.Д. Фінансова політика держави: прагматика та проблематика. URL: <http://acadrev.duan.edu.ua/images/stories/files/2015/6.pdf>.
3. Селіверстова Л.С., Адаменко І.П. Фінансова політика в умовах інституційної економіки. URL: http://www.economy.in.ua/pdf/1_2018/5.pdf.
4. Тарасова О.В. Фінансова політика і бюджетна безпека України. URL: <file:///C:/Users/user/Downloads/869-2208-1-PB.pdf>.
5. Базюк В.Р., Лагдан А.В. Фінансова політика України: сутність та проблеми розвитку. URL: http://ukrlogos.in.ua/documents/18_04_2018_169.pdf.
6. Танклевська Н.С. Удосконалення державної фінансової політики. URL: <http://dspace.nbuv.gov.ua/bitstream/handle/123456789/5896/06Tanklevsjka.pdf?sequence=1>.
7. Рубаха М.В., Брездень Н.І. Фінансова політика держави в умовах активізації євроінтеграційних процесів. URL: <http://global-national.in.ua/archive/21-2018/108.pdf>.